

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 41 Volume: 8 Issue: 41

Aralık 2015

December 2015

www.sosyalarastirmalar.com ISSN: 1307-9581

ETİK DEĞERLERE YATKINLIK ÖLÇEĞİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI THE STUDY OF VALIDITY AND RELIABILITY: THE INCLINATION TO ETHICAL VALUES SCALE

İbrahim KAYA*

Öz

Bu çalışmanın amacı bireylerin sahip oldukları düşünülen etik değerlere ne derece sahip olduklarını belirleyebilmektir. Araştırmaya ilk önce geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının yapılabilmesi için gerekli alan yazın taraması yapılarak başlanmış ve bu tarama sonrasında etik değerler olarak ifade edilebilecek 35 maddelik bir taslak ölçek oluşturulmuştur. Bu maddeler ölçek formunda düzenlenmiş ve alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Gerekli uzman görüşleri alındıktan sonra taslak ölçek, bir devlet üniversitesinde öğrenim gören toplam 196 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 21.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu analizler sonucunda sevgi, adalet ve işbirliği şeklinde üç faktörde yoğunlaşmış, toplam varyansın %61,93'ünü açıklayan 16 maddelik bir ölçek elde edilmiştir. Elde edilen ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0.90 olarak bulunmuştur. Çalışma sonucunda elde edilen veriler değerlendirildiğinde "Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeği" nin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etik, Etik değerler, Geçerlik, Güvenirlik.

Abstract

The aim of this study is to develop a scale in order to specify to what extent individuals possess the ethical values which they are believed to possess. The essential literature review was done in order to be able to make a study of validity and reliability and a draft scale of 35 items was formed which could be regarded as ethical values. These items were organized in a scale form and the opinions of the domain experts were applied. After taking the domain experts' opinions, the scale was applied to a total of 196 students who study in a state university. A scale of 16 items which could explain the total variance of 61,93 % was obtained by doing the necessary analysis of the gathered data in SPSS 21.0 package software. The Cronbach's Alpha value of the scale was found as 0.90. The scale was seen to focus on 3 factors. These factors were can be categorized as love, justice and cooperation. When the data gathered at the end of the study were evaluated, it was concluded that "The Scale of the inclination to ethical values" was a reliable and valid scale.

Keywords: Ethic, Ethical Values, Validity, Reliability.

1. Giriş

Etik, Yunanca "ethikos" sözcüğünden gelmektedir ve davranışları doğru-iyi ya da yanlış-kötü olarak yargılamak için oluşmuş norm ve standartları ifade etmektedir (Welton& Mallan, 1999; Akt: Doğanay, 2006: 259). Etik kelimesi dilimize Fransızca "Éthique" kelimesinden geçmiş olup "çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü" şeklinde açıklanmaktadır (TDK, 2015).

Etik, kurallara dayalı insan davranışlarını, ahlâk ve normlara uymanın yükümlülüğünü bilimsel olarak inceleyen ve sistematik ahlâk değerlerine hizmet eden bir felsefe dalıdır. Ahlâk davranışlarını sistemleştiren ve hukuksal bir yapı içinde düzenleyen etik, toplumları kontrol edici bir özelliğe sahiptir. Cevizci (2008:3), etiği neyin iyi ve doğru, neyin kötü ve yanlış olduğunu irdeleyen ve soruşturan, kişi hayatının amacının ne olması gerektiği üzerinde duran, ahlâklı ve erdemli bir yaşam tarzının hangi unsurları içinde barındırdığını konu edinen bir felsefe dalı olarak tanımlamaktadır. Etik kavramı, değişik ahlâk anlayışlarının kesiştiği ortak noktadan yola çıkarak evrensel normlar oluşturmak olarak da nitelendirilebilir (Gök, 2008:6). Bu anlamda etiğin, insanın kişisel ve toplumsal yaşamdaki ahlâki sorunlarını ele alıp incelediği söylenebilir (Akarsu, 2010).

Etik, bizlere, değerlerin geniş yelpazesini ve ideallerini verir. Bizler etiğe değer veririz, anlamaya ve günlük yaşamda kullanmaya çalışırız (Berkeley&Ludlow, 2008:9). Etik değerlendirme, yaşamakta olan ya da geçmişte yaşanmış olayları-durumları-süreçleri, etik boyutlarına odaklanmış çözümleyici bir yaklaşımla ele almayı; o somut durumlarda hangi etik ilkelerin ve kuralların, hangi gerçekleşmiş ya da potansiyel etik sorunların gündemde bulunduğunu saptamayı ifade eder (Kadıoğlu, 2007: 86-88).

* Yrd. Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitimi Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, ibrahim-kayaa@hotmail.com

Etik kavramların yaşantılarımızın içerisinde her geçen gün biraz daha girdiğini görmekteyiz. Etik üzerine yapılan çalışmalardaki artışlar, her mesleğin kendine ait etik ilkelerinin ortaya konulmaya çalışılması, etik kavramların internet ortamında ve televizyon kanallarında tartışmaya açılması bunun en büyük göstergesidir. Son dönemde etik kavramlar üzerinde bu kadar fazla durulmasının sebepleri arasında; çeşitli meslek guruplarına ilişkin hazırlanan yönetmeliklerdeki boşluklar, kanunların yetersizliği, toplumsal ahlâki çöküşler, etik değerlerin göz ardı edilmesi gibi durumlar sayılabilir.

Etik değerlere sahip, kendi üzerine düşen görev ve sorumlulukları hakkıyla yapacak bireylerin yetiştirilmesinde eğitim kurumlarının rolü büyüktür. Etik değerleri özellikle kazandırmak eğitim kurumlarının görevleri arasında yer almalıdır. Özellikle de şunu belirtmek gerekir ki, etik konular bizlere, eğer ilköğretim ve ortaöğretimde öğretilmiş olsaydı, sadece sağlık problemlerini değil aynı zamanda suç oranlarını da azaltabilirdik (Wekesser, 1995; Benson, 1982). Bu sebeple etik kuralların, etik sorumluluğun, etik duyarlılığın yeni yetişen bireylerde daha yerleşik hale gelebilmesi için verilen eğitimle birlikte, bireyleri yetiştiren öğretmenlerin de etik ilkelere daha çok uyması gerekmektedir.

Nitelikli bir eğitim için öğretmenlerin alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür bilgisi gibi alanlarda kendilerini iyi yetiştirmiş olmaları yanında mesleklerine ilişkin etik değerlere de sahip olmaları ve bu değerleri öğrencilere öğretmek için bir model olmaları gerekmektedir. Öğretmenin sahip olması gereken ve öğretmenlik mesleğinin uluslararası alanda belirlenmiş bazı etik ilkeler profesyonellik, hizmette sorumluluk, adalet, eşitlik, dürüstlük, doğruluk, güven, tarafsızlık, saygı, sevgi, mesleki bağlılık ve gelişme şeklinde sıralanabilir. Öğretmenler, öğretmenlik mesleği etik kodlarını öğrenmeleri, onları kullanmaları ve gerekli önlemleri almaları beklenir. Bir başka deyişle, öğretmenlerin hoşgörülü davranmaları ve bu tür davranışlara, meslektaşlarını ve öğrencilerini teşvik etmelidirler (Holmes, 2009:28).

Bununla birlikte etik davranmayı bir tek öğretmenlerin sorumluluğuna bırakmakta uygun değildir. Çünkü etik değerler tüm meslek gruplarının mesleki değerleri içerisinde kendisine yer bulan bir kavramdır. Bir öğretmen kendi işini yaparken nasıl etik değerlere uyuyorsa; hâkim, savcı, doktor, mühendis, esnaf, bürokrat, iş adamı da etik kurallara uymalıdır. Tüm meslekler için genel bir etik değerler ilkesi oluşturulsa bu ilkeler; karşıdaki kişiye nazik, saygılı ve hoşgörülü olma, görevini yaparken en iyi şekilde yapma, yapılan işlerde şeffaf ve hesap verilebilir olma, görevini menfaatleri için kullanmama, milletin ve devletin menfaatini kendi menfaatlerinden üstün görme, durumlar ve koşullar nasıl olursa olsun tarafsız olma ve adaletten ayrılmama, kendine ve başkalarına karşı dürüst olma, bir yerlerde yapılan bir haksızlık varsa bu haksızlığı kendine yapıyormuş gibi hissetme, savurganlıktan ve israftan kaçınma, kamu mallarına zarar vermediği gibi başkalarının da zarar vermesine engel olma şeklinde sıralanabilir. Ayrıca etik kavramı her yerde farklı anlamlar ifade edebilir ancak insanın en büyük etik davranma kriteri insanın kendi vicdanına göre hareket etmesidir.

Bireyler olaylar karşısında nötr değillerdir. Çünkü bireylerin kendi değerleri, inançları, etik yönelimleri ve kişisel özellikleri çeşitli kaynaklardan zamanla şekillenmiştir (Cranston, Ehrich, & Kimber, 2003:142). Bir bireyin ahlâki ve etik yönden durumu, onu şekillendiren kişilerin etik seviyeleriyle ilgilidir. Etik değerleri bağlı, ahlâklı, ilkel hareket eden, doğruyu yanlış düşünerek çözümlenebilen ve bu örnek davranışlarıyla insan yetiştiren kişilerin yanında yetişen bir bireyde de bu gibi özelliklerin var olacağını söylemek mümkündür. Ayrıca bireyin ailesi, bireylerin etik kodlarının kaynağında en önemli etkiye sahiptir. Kişisel etik kodlarına ilişkin diğer etkilerin ise inanç, kültürel etkiler, sosyal olaylar ve önceki iş deneyimleri olarak rapor edilmiştir (Bon&Bigbee, 2011:340). Ailenin içerisinde bulunduğu kültürel özelliklerin etik anlayışı üzerindeki etkisi, olaylara bakışı, olayları değerlendirmedeki tutumu ve geçmiş yaşantıları bireyin etik anlayışını etkiler.

Bireylerin uyması beklenen etik kavramını sadece meslek etiği ile sınırlandırmamak gerekir. Çünkü genel olarak karar etiği, meslek etiği, klinik etik, iş etiği, kurumsal etik ve sosyal etik üzere altı çeşit etik alanı vardır (Porter&Schick, 2003:167). Bir insanın bir karar verirken uyacağı etik değerler ile mesleğini yaparken uyacağı etik değerler birbirinden çeşitli yönlerden farklılıklar gösterebilir. Bireyin bulunduğu ortamın içerisinde etik kuralları özümseyip buna göre hareket etmesi ve her seferinde doğru bildiklerini yapması ancak bu doğruların sadece kendi menfaatleri için olmaması gerekmektedir. Bireyin doğru kavramı ile toplumun genelinin benimsediği doğru kavramı eşdeğer olmalıdır.

Karar verme etiği esas alındığında bireyin bir karar verirken izlemesi gereken bazı aşamalar vardır. Birey ancak bu aşamaları düzgün, sistemli, plânlı, işlevsel şekilde tamamladığında daha net ve daha etik bir karar verebilir. Olayların doğrusunun yanlısının, artısının eksisinin incelenileceği bu aşamalarda bireyin muhtemel en iyi sonuca varabileceği söylenebilir.

Aydın (2012: 38-40)'a göre, bir kişinin etik davranması için durup düşünmeli, amaçları tanımlamalı, gerçekleri bilmeli, seçenekleri geliştirmeli, sonuçları göz önüne almalı, seçmeli ve karar vermeli gibi aşamaları takip etmelidir. Bu aşamalar aşağıda kısaca açıklanmıştır.

a. Dur ve Düşün:

Daha doğru karar verebilmek için en bilinen ve eski aşama durup konu üzerinde iyice düşünmektir. Böylece karar verilecek konunun sakın bir şekilde analizinin yapılması olanaklı olacaktır. Özellikle kızginken ani ve hızlı karar vermeyi önlemek için 10'a kadar saymak, hem tepkisel hem de sonradan pişmanlık duyulabilecek davranışları önler.

b. Amaçların Tanımlanması:

Seçeneklere karar vermeden önce kısa ve uzun vadeli amaçların tanımlanması gerekir. Bu noktada istediğimiz ya da istemediğimiz şeylerin vereceğimiz karar tarafından nasıl etkileneceğini ve bunların içinde en önemli olanın ne olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

c. Gerçekleri Bilmek:

Akıllı seçimler yapılabilmesinin en önemli destekleyicisi yeterli bilginin toplanmasıdır. Gerçekleri bilmiyorsak iyi karar veremeyiz. Gerçeklerin belirlenmesi için öncelikle, neyi bildiğimize ve neyi bilmemiz gerektiğine karar vermek gereklidir.

d. Seçenekler Geliştirmek:

Bu aşamada neye ulaşmak istediğimizi iyi bilerek doğru yargılarda bulunup, almak istediğimiz kararlar ilgili bir seçenekler listesi oluşturmalı ve eylem listesi belirlemeliyiz. Eğer vereceğimiz karar çok önemli bir karar ise güvendiğimiz kişilerle konuşup bakış açımızı genişletebiliriz.

e. Sonuçları Göz Önüne Almak:

Kararımızın yaratacağı muhtemel sonuçları görebilmek için iki teknik bize yardımcı olacaktır. Düşüncelerimizin ilkelleştirilmesi bunlardan biridir. Örneğin karakterin altı temel direği olarak kabul edilen güvenilirlik, saygı, sorumluluk, adil olma, özenlilik ve yurttaşlık, seçimlerde bir filtre olarak kullanılabilir. Karar sonucunda sergileyeceğimiz eylemlerimiz herhangi bir etik ilkeyi ihlal edecek mi? Örneğin yalan ya da sözünde durmamak, birine karşı saygısızlık, sorumsuzluk, özensizlik ya da adaletsizlik yaratacak mı? Yasa ve kurallara aykırı mı? Soruları ile etik dışı seçeneklerin elenmesi gerekmektedir.

f. Seçmek ve Karar Vermek:

Bu aşamada artık karar vermenin zamanı gelmiştir. Eğer seçiminiz hala belirginleşmemişse, aşağıdaki aşamaları kullanabilirsiniz:

1. Saygı duyduğunuz kişilerle karara ilişkin yargınızı konuşunuz. Ancak başkalarının tavsiye ve bakış açılarını almış olsanız da karar verme sorumluluğu hâlâ sizdedir.

2. Tanıdığınız en dürüst kişi kimdir? Gerçek ya da hayali olarak kafanızda yaratacağınız en dürüst ve etik yargılamalar yapabilen kişinin, sizin yerinizde olsa nasıl davranacağını kendinize sorunuz.

3. Eğer bu yapacağınız şeyi başkaları bilseydi ne hissederdiniz? Eğer herkesin verdiği kararı onaylayacağı konusunda kendinizi rahat hissedebiliyor ve kendinizle gurur duyabiliyorsanız sorun yoktur. Hiç kimsenin bilmemesi gereken kararlar genellikle kötü kararlar olabilir.

4. Altın kural: "*Başkalarının sana davranmalarını istediğin gibi davran*" kuralı etik karar vermede çok eski ve etkili bir altın kuraldır.

g. Gözden Geçirmek ve Değiştirmek:

Kestirmeler konusunda büyük bir çaba gösterilmesine ve yeterli bilgi toplanmasına rağmen bazı kararlar kaçınılmaz olarak yanlış olabilir. Etik karar verme sürecinde, kararların sonuçları izlenmelidir. İstenmeyen sonuçlar ortaya çıktıysa karar yeniden değerlendirilmeli ve duruma göre yeni kararlar alınmalıdır.

Bir bireyin özellikle önemli bir olay karşısında karar verirken dikkatli olması gerekmektedir. Sadece kendi çıkarları için yanlış kararlar alması toplumdaki başka bireylerin haklarını ve çıkarlarını zedeleyebilir. Bu sebeple bir birey karar alırken yukarıda geçen aşamaları dikkatlice uygulamalı ve herkes için uygun olan bir karar almalıdır.

1. 1. Çalışmanın Amacı ve Önemi:

Bu çalışmanın amacı, bireylerin etik değerlere yakınlık düzeylerini ortaya çıkarabilmek için bir ölçek geliştirmektir. Alan yazın incelendiğinde etik kavramlar üzerinde yapılan çalışmaların günümüze çok yakın zamanlarda başladığı ve etik kavramlara ilişkin ölçek çalışmalarının oldukça kısıtlı olduğu görülmektedir. Bireylerin etik değerlere yakınlığının belirlenebilmesine ilişkin alanyazında ise herhangi bir ölçeğe rastlanamamıştır. Özellikle içinde yaşadığımız toplumun etik karar vermesinde etkin olan paydaların açığa çıkarılması ve etik değerlere ne derece bağlı olduğumuzun ortaya konması gerektiği düşüncesi ile bu ölçek

geliştirme çalışması gerçekleştirilmiştir. Hem sözü edilen sebepler hem de alan yazındaki belirli bir boşluğu dolduracağı düşüncesiyle yapılan bu çalışma önem arz etmektedir.

1. 2. Çalışma Grubu:

Çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Bilgisayar ve Bilişim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümlerinde 2014-2015 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında eğitim gören 196 (110 bayan, %56,12; 86 bay, %43,88) 3. ve 4. sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Bu öğrencilerin çalışma grubu olarak seçilmelerinin temel sebepleri arasında; araştırmacının ilgili kurumda görev yapıyor olması ve bu sınıf düzeyindeki öğrencilerin ya öğretmenlik stajına başlayacak veya staj yapıyor olmaları sayılabilir. Bununla birlikte Türkçe Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin "Meslek Etiği" dersi adı altında haftalık iki saatlik ders alıyor olmaları da bu sebepler arasındadır.

2. Yöntem

2. 1. Veri Toplama Süreci

Taslak ölçek maddelerinin hazırlanması sürecinde öncelikle etik, etik değerler, etik ve ahlâk alanında yapılan araştırmalar incelenmiştir. Yapılan bu inceleme sonucunda 35 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan bu ifadeler alan uzmanlarına (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Eğitim Programları ve Öğretim) incelenmiştir. Bununla birlikte taslak ölçekte yer alan ifadelerin imla ve anlam bakımından daha anlaşılır olabilmesi için Türkçe Öğretiminden uzmanlarında görüşlerine başvurulmuştur. Bütün bu incelemeler ve kısmi düzeltmelerden sonra 35 maddelik olan taslak ölçeğe son hali verilmiş ve uygulama aşmasına geçilmiştir.

Ölçek 5'li Likert tipinde hazırlanmış ve ölçek maddeleri "1" tamamen katılmıyorum, "2" katılmıyorum, "3" kararsızım, "4" katılıyorum ve "5" tamamen katılıyorum şeklinde oluşturulmuştur. Taslak ölçek maddeleri üzerinde geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda binışik olduğu tespit edilen veya madde toplam korelasyon değeri .03'ün altında olan 19 madde ölçekten çıkartılmıştır. Etik Değerlere Yatkinlık Ölçeği'nin geçerliği, açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve ölçüt geçerliği ile güvenilirliği ise Cronbach Alpha iç tutarlılık yöntemi, alt-üst grup güvenilirlik çalışması ve madde toplam korelasyonu ile incelenmiştir. Ölçek duyuşsal özellikleri ölçen bir ölçme aracı olduğu için güvenilirlik katsayısı olarak Cronbach's Alpha hesaplanmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri SPSS 21.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır.

3. Bulgular:

Tablo 1: Etik Değerlere Yatkinlık Ölçeği Cronbach's Alpha Değeri Güvenilirlik istatistikleri

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	Toplam Madde
,90	,90	16

Tablo 1 incelendiğinde Cronbach's Alpha değerinin 0.90 olduğu görülmektedir. 0.70 ve üzeri değerlerin kullanılabilir kabul edilmesi dolayısıyla (Şeker &Gençdoğan, 2006:85) elde ettiğimiz bu değer kullanılabilir olduğu söylenebilir.

Tablo 2: Etik Değerlere Yatkinlık Ölçeği KMO ve Bartlett's Testi KMO ve Bartlett Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,885
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	1593,630
	df	120
	Sig.	,000

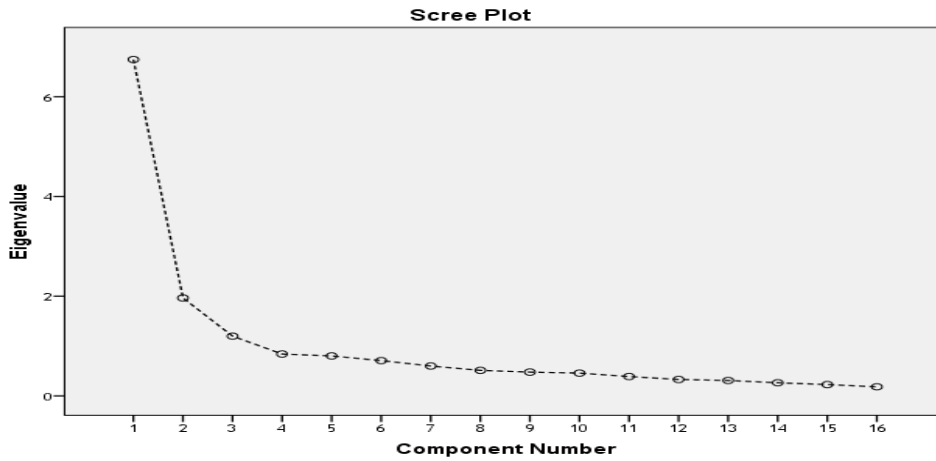
Tablo 2 incelendiğinde KMO değerinin 0.88 olarak bulunduğu görülmektedir. KMO, örneklemin uygunluğu ve ölçek maddeleri arasındaki korelasyonun uygunluğu ile ilgilidir. Elde edilen değer kabul edilebilir bir değer olası için 0,60'ın üzerinde olması gerekmektedir (Ntoumanis, 2001; Akt.: Şeker&Gençdoğan, 2006:85). Yapılan analizler bu çalışma neticesinde elde edilen değer kabul edilebilir bir değer olduğunu göstermektedir. Ayrıca KMO'nun yüksek ise, Bartlett's Testi istatistiksel olarak önemli çıkar. İki faktöründe yüksek çıkması açımlayıcı faktör analizinin uygulanabilirliğini ve maddeler arasındaki korelasyonun yüksek olduğunu gösterir.

Tablo 3: Etik Değerlere Yatkinlık Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları Temel Bileşenler Analizi Sonuçları

Bileşenler	Başlangıç Özdeğeri Initial Eigenvalues			Kareler Toplamı Ekstraksiyonu Extraction Sums of Squared Loadings			Kareler Toplamı Ekstraksiyonu Rotation Sums of Squared Loadings		
	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplanmış Yüzde	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplanmış Yüzde	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplanmış Yüzde
1	6,746	42,163	42,163	6,746	42,163	42,163	4,366	27,290	27,290
2	1,964	12,275	54,438	1,964	12,275	54,438	3,409	21,307	48,597
3	1,199	7,492	61,931	1,199	7,492	61,931	2,133	13,333	61,931
4	,839	5,246	67,177						
5	,802	5,011	72,188						
6	,707	4,420	76,609						
7	,599	3,741	80,350						
8	,512	3,198	83,547						
9	,477	2,982	86,529						
10	,457	2,855	89,384						
11	,389	2,430	91,815						
12	,329	2,058	93,872						
13	,309	1,933	95,805						
14	,263	1,644	97,449						
15	,227	1,416	98,865						
16	,182	1,135	100,000						

Tablo 3 incelendiğinde 16 ölçek maddesinin 3 faktörde toplandığı görülmektedir. 3 faktörlü bu ölçeğin toplam varyansın yüzde 61.93'ünü açıkladığı söylenebilir.

Grafik 1: Etik Değerlere Yatkılığa Ait Çizgi Grafiği

Grafik 1 incelendiğinde üçüncü faktöre doğru keskin bir düşüş olduğu görülmektedir. Bu da ölçeğin üç faktörlü olabileceğini göstermektedir. Grafikte üçüncü faktörden sonra yine kısmen düşüş olduğu görülebilir. Bu grafik verisi ölçeğin üç faktöre sahip olduğunu ispatlar niteliktedir.

Tablo 4: Etik Değerlere Yatkılılık Ölçeğinin Faktör Analizi ve Madde Toplam Korelasyon Değerleri Sonuçları

Döndürülmüş Bileşen Matrisi

	Component			Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyonu
	Faktör 1 (Sevgi, saygı)	Faktör 2 (Adalet, dürüstlük)	Faktör 3 (İşbirliği)	
Her yaştaki insana saygı duyarım.	,807			,655
Her yaştaki insana sevgi beslerim.	,762			,689
İnsan olmanın gereklerini yerine getirmeye gayret ederim.	,751			,730
İnsanların bana güven duymasını isterim.	,736			,706
Devletin malına zarar vermekten kaçınırım.	,713			,567
Yaptığım işlerde şeffaf olmaya çalışırım.	,656			,711
Genel olarak kendimi sabırlı olarak tanımlarım.	,604			,506
İnsanların bana olan güvenlerini kötüye kullanmam.	,530			,587
Şartlar ne olursa olsun ayrımcılık yapmam.		,829		,496
Şartlar ne olursa olsun tarafsız davranırım.		,793		,530

Şartlar ne olursa olsun adaletli davranırım.	,762	,577
Şartlar ne olursa olsun bütün insanlara eşit davranırım.	,742	,540
Şartlar ne olursa olsun dürüst davranırım.	,660	,549
Yeni şeyler yapma konusunda girişimciyimdir.		,826
İnsanlara rol model olmaya çalışırım.		,720
İnsanlarla işbirliği içerisinde çalışmaktan hoşlanırım.		,717

Açıklanan Varyans
Toplam : %61,93

Faktör - 1 (Sevgi) : 27,29
Faktör - 2 (Adalet) : 21,30
Faktör - 3 (İşbirliği) : 13,33
Cronbach's Alpha : 0,90

Tablo 4'te ölçeğin güvenilirliği için yapılan madde toplam korelasyonu analizi görülmektedir. Bu analiz sonucunda maddelerin buldukları faktörlerle ilişkisinin .53 ile .82 arasında değiştiği söylenebilir. Ayrıca 24, 23, 34, 21, 25, 22, 33 ve 14. maddelerin Cronbach's Alpha değeri 0.88; 4, 2, 1, 8 ve 6. maddelerin Cronbach's Alpha değeri 0.85; 15, 18 ve 17. maddelerin Cronbach's Alpha değeri ise 0.73 olarak bulunmuştur. 0.70 değerinin üzeri kullanılabilir olduğu için (Şeker & Gençdoğan, 2006:85) elde edilen bu değerler ölçeğin geçerli, güvenilir ve uygulanabilir bir ölçek olduğunu göstermektedir.

Ayrıca araştırma sonucunda bireylerin etik değerlere sahip oldukları düzeylere de ulaşılmıştır. Bu etik düzeyin artırılması ve olaylar karşısında daha etik karar verilebilmesi için her eğitim kurumunun her kademesinde (ilkokul, ortaokul, lise, üniversite) etik dersine yer verilmelidir. Meslek gruplarının çeşidine bakılmaksızın yapılacak bu eğitimler sayesinde toplumsal olarak etik değerlere yakınlığımızda artışlar gözleneceği kaçınılmazdır. Hatta etik eğitimi seminerler, konferanslar, paneller ile bununla birlikte ve halk eğitim kurumları aracılığıyla da verilmelidir.

4. Sonuçlar ve Öneriler:

4.1. Sonuçlar:

196 öğretmen adayı ile gerçekleştirilen bu araştırma sonucunda 16 maddelik bir "Etik Değerlere Yatkinlık Ölçeği" elde edilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğine Açımlayıcı Faktör Analizi ile bakılmıştır. Büyüköztürk (2010) ölçek geliştirme çalışmalarında açıklanan toplam varyansın %41'in üzerinde olmasının ve maddelerin faktör yüklerinin .32'nin üzerinde olmasının ölçeğin geçerli sayılabilmesi için yeterli olduğunu belirtmektedir. "Etik Değerlere Yatkinlık Ölçeği" için yapılan açımlayıcı faktör analizinden elde edilen sonuçlar bu çerçevede değerlendirildiğinde 3 faktör altında toplanan 16 maddenin faktör yüklerinin .32'nin üzerinde olduğu ve toplam varyansın %61.93'ünün açıklandığı görülmektedir. Elde edilen bu sonuç geliştirilen ölçeğin faktör yükleri ve açıklanan varyans yüzdesi açısından yeterli olduğunu ortaya koymaktadır.

Ölçeğin Cronbach Alfa değeri .90 olarak bulunmuştur. Bu veri ışığında ölçeğin oldukça yüksek bir güvenilirlik katsayısına sahip olduğu söylenebilir. Alt-üst grup güvenilirliği için yapılan t-testi sonucunda, alt ve üst gruplar arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Güvenirlik çalışması için yapılan son istatistiki çalışma ise madde toplam korelasyonudur. Maddelerin buldukları faktörlerle ilişkisinin .53 ile .82 arasında değiştiği görülmektedir. Elde edilen veriler ölçeğin yeterli güvenilirlik seviyesine sahip geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu göstermektedir.

Gerçekleştirilen bu çalışma ile öğretmen adaylarının etik değerlere yakınlık derecelerinin ölçülebileceği bir ölçek geliştirilmek amaçlanmıştır. Ancak taslak ölçek oluşturulurken tüm etik kavramlar dikkate alınmıştır. Bu sebeple sadece öğretmenlik mesleğinde değil diğer meslek alanlarında da kullanılabilir nitelikte bir ölçek ortaya çıkmıştır.

4.2. Öneriler:

Öneriler arasında yeni yapılacak çalışmalar ile diğer meslek gruplarının etik değerlere yakınlığının ölçülmesi sayılabilir. Diğer meslek gruplarından elde edilecek sonuçlara göre o meslek grupları içinde çeşitli mesleki etik eğitimleri verilebilir. Araştırma sadece 3. ve 4. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu ve benzeri çalışmalar farklı bölümlerde, farklı sınıf düzeylerinde hatta farklı fakültelerde eğitim gören öğrenciler üzerinde yapılarak etik değerlere yakınlıklar düzeylerine bakılabilir.

Çalışma Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesindeki örneklem grubu ile yapılmıştır. Benzer çalışmalar başka üniversitelerde de yapılabilir. Çünkü üniversitelerin buldukları yerleşim yerinin doğal ve beşeri durumu, bireylerin etik değerlere yakınlığını etkileyeceği yordandığıdır.

Çalışma meslek gruplarına göre yapılabileceği gibi insanların gelir düzeyi, buldukları sosyo-ekonomik durum, mesleklerindeki kıdemleri, medeni durumları, çocuk sayıları, yaşadıkları yerleşim yerinin özellikleri ve büyüklükleri gibi çeşitli değişkenler göz önünde bulundurularak da gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- AKARSU, Bedia (2010). *Felsefe Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- AYDIN, İnanet (2012). *Yönetmelik ve Örgütsel Etik*. Ankara: Pegem Akademi, Beşinci Baskı.
- BENSON, George (1982). *Business ethics in America*. Lexington, MA: D. C. Heath and Company.
- BERKELEY, Terry R. & LUDLOW, Barbara L. (2008). "Ethical dilemmas in rural special education: A call for a conversation about the ethics of practice." *Rural Special Education Quarterly*, 27(1/2), 3-9.
- BON, Susan & BİGBEE, Adam J. (2011). "Special education leadership: Integrating professional and personal codes of ethics to serve the best interests of the child." *Journal of School Leadership*, 21(3), 324-359.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- CEVİZCİ, Ahmet (2008). *Etiğe Giriş*. İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
- CRANSTON, Neil, EHRİCH, Lisa & KİMBER, Megan (2003). "The 'right' decisions? Towards an understanding of ethical dilemmas for school leaders." *Westminster Studies in Education*, 26(2), 135-147.
- DOĞANAY, Ahmet (2006). *Değerler Eğitimi, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım*. (ed.) Cemil Öztürk, Ankara: Pegem Akademi.
- GÖK, Sibel (2008). "İş Etiği ile İş Ahlakı Arasındaki İlişki ve Çalışma Yaşamında İş Etiğini Etkileyen Faktörler". *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt:5, Sayı:1, s. 1-19.
- HOLMES, Shawn Yvette (2009). *Ethical Sensitivity Intervention in Science Teacher Education: Using Computer Simulations and Professional Codes of Ethics*. Doctoral of Philosophy. North Carolina State University.
- KADIOĞLU, Selim (2007). *Etik Etik Dedikleri*. III. Koloproktoloji- Stomatoloji Sempozyum Özet Kitabı, 12-14 Nisan. Adana. Adana Ostomi Derneği, Türk Tabipler Birliği, Çukurova Üniversitesi, Cleveland Clinic katkı yayını. s: 86-88.
- PORTER, Russell & SCHİCK, Ida (2003). *Revisiting bloom's taxonomy for ethics and other educational domains*. *Journal of Health Administration Education*, 20, (3). 167-188.
- ŞEKER, Hasan & GENÇDOĞAN, Başaran (2006). *Psikoloji ve Eğitimde Ölçme Aracı Geliştirme*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- TÜRK DİL KURUMU (2015). http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55f9366fb06042.25287018 adresinden 12.08.2015 tarihinde erişilmiştir.
- WEKESER, Carol (Ed.) (1995). *Ethics*. San Diego, CA: Greenhaven Press. p.15.